

Premiul Nobel pentru literatură

Selma Lagerlöf
Împăratul
Portugaliei

HUMANITAS

Libris

Respect pentru oameni și cărți

RO
Selma Lagerlöf

Împăratul Portugaliei

Traducere din suedeză de
LILIANA DONOSE SAMUELSSON

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

I

Bătăile inimii	7
Klara Fina Gulleborg	13
Botezul	16
Vaccinul	19
Ziua de naștere	22
Dimineața de Crăciun	25
Scarlatina	30
Vizita la fermă	34
Examenul școlar	37
Întrecerea școlară	42
La pescuit	47
Agrippa	51
Fructul interzis	56

II

Lars Gunnarsson	63
Rochia roșie	67
Noul proprietar	70
La Storsnipa	75
Seara plecării	79
La debarcader	82
Scrisoarea	85
August Där Nol	89
Întâi octombrie	92
Și visul începe	98
Comori de familie	102

Cu haine de mătase	107
Stele	109
Așteptarea	113
Împărăteasa	116
Împăratul	119

III

Cântecul împăratului	125
Șaptesprezece august	130
Jan și Kattrina	135
Înmormântarea	139
Cu inima pe moarte	145
Detronarea	148
Lecția de catehism	154
Un spiriduș bătrân	160
Duminica după Sânziene	167
Noapte de vară	178
Soția împăratului	185

IV

Primirea de bun venit	189
Fuga	196
Reținută	202
Cuvintele de rămas-bun	207
Moartea Kattrinei	212
Înmormântarea împăratului	214

I

Jan Andersson din Skrolycka îmbătrânea și tot nu se mai sătura să vorbească despre ziua când îi venise pe lume fetița.

Plecase în zori după moașă și alte ajutoare, dar restul dimineții și o bună parte a după-amiezii nu mai făcuse nimic altceva decât să aștepte, așezat pe butucul din magazia de lemne.

Turna cu găleata și, cu toate că ședea sub acoperiș, Jan nu era scutit pe de-a-ntregul de ploaia de afară. Umezeala pătrundea prin scândurile prost îmbinate ale pereților, apa picura prin găurile acoperișului și, când nici nu se aștepta, vântul arunca peste el rafale de ploaie prin intrarea fără ușă a magaziei.

— Stau și mă-ntreb dacă cineva chiar își închipuie că eu mă bucur de copilul ăsta, mormăi Jan și trase atât de tare cu piciorul într-o surcea, c-o zbură până afară, în curte. Aproape că nici nu mi se putea întâmpla o nenorocire mai mare ca asta. Noi ne-am luat, Kattrina și cu mine, că ne săturaserăm să fim slugi la Erik din Falla. Voiam și noi să ne așezăm la o masă care să fie a noastră, dar nici vorbă să facem copii.

Jan își ținea capul plecat între mâini și ofta adânc. Era limpede că frigul, umezeala și așteptarea asta îndelungată, obositoare îi trezeau multă amărăciune, dar nu erau nici pe departe singura pricină. Avea el alt motiv serios de tânguială.

„De muncit“, își zicea, „muncesc de dimineață până seara, dar cel puțin nopțile am parte de odihnă. De-aici înainte, o să țipe copilul, așa că nici noaptea n-o să mai am liniște“.

Pe urmă îl cuprinse o deznădejde și mai mare. Își luă mâinile de pe față și începu să și le frământa de-i trosneau încheieturile.

— Până acum, noi doi ne-am descurcat binișor, fiindcă a putut și Kattrina să mai capete de lucru. Dar acum, trebuie să stea acasă și să aibă grijă de copil.

Privea abătut, cu ochii pierduți, de parcă și vedea foamea străbătând tiptil-tiptil ograda, gata să pătrundă în coliba lor.

— Sigur, zise Jan și izbi cu amândoi pumnii în butuc ca să dea tărie vorbelor, dac-aș fi știut eu atunci, când mi-a zis Erik din Falla că mă lasă să-mi ridic și eu o colibă pe pământul lui și mi-a dat niște resturi de cherestea ca să mi-o fac, dac-aș fi știut eu atunci că asta o să fie urmarea, aș fi spus nu, și aș fi rămas toată viața în odăița aia din grajdul din Falla.

Își dădea prea bine seama ce vorbe mari zicea, dar nici c-ar fi vrut să le ia înapoi.

— Și dacă... începu Jan, care ajunsese într-un asemenea hal, c-ar fi vrut să spună că nu l-ar supăra dacă s-ar întâmpla o nenorocire cu pruncul înainte de naștere.

Dar nu apucă să-și rostească gândul. Fu întrerupt de un țipăt firav ce venea din spatele peretelui. Magazia de lemne era lipită de colibă și, ascultând mai cu atenție, auzi cum țipetele se țineau lanț. Desigur că Jan pricepu de îndată ce însemna asta, așa că acum ședea nemișcat și nu i se citea pe chip nici tristețe, nici bucurie. În cele din urmă ridică puțin din umeri.

— Ei, acum gata, a sosit. Așadar, pot și eu, pentru numele lui Dumnezeu, să intru în casă și să mă încălzesc.

Însă nici de mângâierea asta nu avu parte imediat, pentru că trebui să mai aștepte vreo câteva ore. Ploaia și roia ca

mai înainte, vântul se întetise și, cu toate că nu era decât sfârșit de august, vremea arăta ca în noiembrie.

Și, culmea, peste puțin timp îi trecu prin cap un alt gând, care nu făcea decât să-i sporească amărăciunea. Începea să se simtă disprețuit, dat la o parte.

— În afară de moașă, mai sunt trei femei pe lângă Kattrina, zise Jan Andersson cu jumătate de glas. Măcar una dintre ele putea să catadicsească să vină și să-mi spună dacă e băiat sau fată.

Sedea și asculta cum făceau focul în sobă. Le vedea alergând la fântână după apă, dar parcă nici una nu observa că era și el prin preajmă.

Și așa, dintr-odată, își duse mâinile la ochi, începu să se clatine înainte și înapoi și-și zise: „Oare ce-ți lipsește ție, Jan Andersson? De ce-ți merg toate pe dos? De ce atâtea ghinioane? Și de ce nu ți-ai luat și tu o nevastă tânără și frumoasă, și te-ai însurat cu Kattrina, văcărița asta bătrână de la grajdurile lui Erik din Falla?“

Era nespus de întristat, și câteva lacrimi i se prelinseră printre degete.

„Bietul de tine, Jan Andersson! Oare de ce ești atât de neînsemnat printre sătenii din parohie? De ce ești mereu în urma tuturor? Știi prea bine că mai sunt și alți nevoiași ca tine, tot fără multă putere de muncă, dar numai pe tine nu te bagă nimeni în seamă. Ce au alții și ție-ți lipsește, dragă Jan Andersson?“

Întrebarea asta și-o mai pusese el și în alte rânduri, dar degeaba. Așa că n-avea nici cea mai mică speranță să găsească răspunsul acum. La urma urmelor, poate nu-i lipsea nimic? Poate că pricina era pur și simplu că și Dumnezeu, și oamenii erau nedrepti cu el?

Când îi veni în minte gândul ăsta nou, își ridică fața din palme și căută să se arate ceva mai cutezător.

„Ei bine, dragă Jan Andersson“, își zise, „dac-o să te mai vezi vreodată în coliba ta, n-ai să-i arunci nici măcar o privire copilului. Ai să te duci direct la vatră să te încălzești și n-ai să scoți o vorbă. Sau ce-ar fi să-ți pui coada pe spinare și s-o-ntinzi? N-ai de ce să mai zăbovești când știi că totul s-a terminat cu bine. Să le arăți și Katrinei, și femeilor ălorlalte că ești bărbat, nu glumă...“

Tocmai dădea să se ridice când stăpâna din Falla apărură în pragul magaziei. Făcu un semn respectuos din cap și-l pofti în casă să-și vadă copilul.

Așa supărat cum era el, nu e sigur c-ar fi intrat în casă dacă nu l-ar fi chemat stăpâna din Falla în persoană. Dar cu ea se duse, măcar că nu grăbi deloc pasul. Își dădu toată siliința să aibă și aerul, și mersul lui Erik din Falla pe podeaua casei comunale ca să-și pună în urnă buletinul de vot, și izbuti destul de bine să arate la fel de solemn și de acru.

— Poftim, Jan, intră! îl îndemnă stăpâna din Falla. Deschise larg ușa colibei, dându-se și puțin la o parte, ca să-l lase pe el să intre mai întâi.

Jan văzu în primul rând cât de frumos era în odaie și câtă ordine. Ibricul cu cafea aștepta pe marginea sobei să se mai răcorească, și pe masa de lângă fereastră se aflau ceștile de cafea ale stăpânei din Falla, aranjate cu dichis pe o față de masă albă ca zăpada. Kattrina era lungită în pat, iar două dintre femeile care o ajutaseră stăteau lipite de perete, pentru ca el să poată vedea bine toate pregătirile.

În fața mesei, stătea moașa cu o legătură în brațe.

Jan nu se îndoia că de data asta el, și nu altcineva era persoana cea mai însemnată dintre toți cei prezenți. Kattrina îl privea cu blândețe, întrebându-l parcă din ochi dacă era mulțumit de ea. Dar și celelalte femei își întoarseră privirile spre el și nu era greu de ghicit că voiau să audă cuvinte de laudă pentru tot ce făcuseră de dragul lui.

Dar chiar ușor nu-i era să fie vesel după ce stătuse cătrănit și degerase o zi întregă. Expresia gravă a lui Erik din Falla nu i se ștergea de pe față, așa că Jan Andersson rămase locului, fără să poată scoate vreun cuvânt.

Atunci moașa făcu un pas înainte. Dar coliba era așa de mică, că nu-i trebui mai mult decât acel singur pas ca să ajungă exact față-n față cu Jan și să-i pună în brațe copilul.

— Ia uită-te, Jan, la fetița asta! Și e, cum se zice, așa cum trebuie.

Jan se pomeni ținând în mâini ceva cald și moale, învelit într-un șal mare, dar astfel încât să-i poată vedea copilului fețișoara zbârcită și mânuțele ofilite. Stătea înțepenit și nu pricepea deloc ce așteptau femeile alea de la el, sau ce trebuia să facă cu ce-i pusese în brațe moașa, când, deodată, simți cum îl trece un fior și cum amândoi, și el, și copilul, se cutremurară. Nu venise de la femeile din odaie, și nu știa dacă pornise de la fetiță spre el sau de la el spre fetiță.

Imediat după aceea, începu să-i bată inima cum nu-i mai bătuse niciodată de când se știa el pe lume, și în clipa următoare nu mai era nici degerat, nici trist sau necăjit, nici supărat. Se simțea cât se poate de bine. Singurul lucru care-l neliniștea erau bătăile puternice din piept, nu înțelegea de unde i se trăgeau, fiindcă nici nu dansase, nici nu alergase și nici nu urcase vreun munte.

— Fiți bună, îi spuse el moașei, și puneți mâna aici. Cred că-mi bate cam anapoda inima.

— Da, bate foarte tare, zise moașa. Vi se mai întâmplă așa uneori?

— Nu, niciodată, o asigură el. Niciodată în felul ăsta.

— Vă e rău? Vă doare ceva?

Nu, nu-l durea nimic.

Moașa nu știa nici ea ce i se întâmplase lui Jan Andersson.

— Oricum, eu vă iau copilul din brațe.

Dar Jan simți atunci că nu voia să-i dea drumul fetei.

— Nu, mai lăsați-mi-o!

Și poate că atunci femeile citiră ceva în ochii lui Jan, sau îi deslușiseră în glas ceva care le bucură, fiindcă pe chipul moașei apărură un zâmbet, iar celelalte femei pur și simplu izbucniră în râs.

— Oare lui Jan Andersson nu i-a plăcut niciodată atât de mult de cineva încât să-i bată inima din pricina asta? spuse moașa.

— Nuuu, răspuse Jan.

Dar în aceeași clipă pricepu și el ce anume îi iuțise inima. Și nu numai atât. Pricepu ce-i lipsise toată viața. Fiindcă e limpede că acela care nu simte cu toată inima nici tristețe, nici bucurie nu e om cu adevărat.